

Брюксел, 16 юни 2023 г.
(OR. en)

10607/23

Междуинституционални
досиета:
2023/0076(COD)
2023/0077(COD)

ENER 358
ENV 687
CLIMA 304
COMPET 621
CONSOM 232
FISC 126
CODEC 1123

БЕЛЕЖКА

От:	Комитета на постоянните представители (I част)
До:	Съвета
№ док. Ком.:	7435/23 +ADD1 7440/23 +ADD1
Относно:	Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за изменение на регламенти (ЕС) № 1227/2011 и (ЕС) 2019/942 с цел подобряване на защитата на Съюза срещу манипулиране на пазара за търговия на едро с енергия Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за изменение на регламенти (ЕС) 2019/943 и (ЕС) 2019/942, както и на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 с цел подобряване на структурата на пазара на електроенергия в Съюза - Общ подход

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. На 14 март 2023 г. Комисията представи предложение за регламент за подобряване на структурата на пазара на електроенергия в Съюза (EMD) и за регламент за подобряване на защитата на Съюза срещу манипулиране на пазара за търговия на едро с енергия (REMIT).

2. Тези предложения са вследствие на наблюдаваните през 2021 г. и 2022 г. много високи цени и нестабилност на пазарите на електроенергия и се основават на три стълба – защита на потребителите, повишаване на стабилността и предвидимостта на разходите за енергия и оттам спомагане за конкурентоспособността на икономиката на ЕС, както и стимулиране на нови енергийни инвестиции.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

1. През втората половина на март 2023 г. шведското председателство започна преговори по предложенията в работна група „Енергетика“. Въз основа на резултатите от тези обсъждания председателството представи 5 преработени текста на EMD и на REMIT.
2. Работата по двете предложения вървеше с ускорени темпове през последните месеци, предложенията бяха обсъдени и от министрите на заседанието на Съвета TTE (Енергетика) от 28 март 2023 г. в Брюксел, което послужи като насоки за по-нататъшната работа.
3. Предложенията бяха обсъдени и в Комитета на постоянните представители на 31 май, като основният акцент беше поставен върху двупосочните договори за разлика, обявяването на криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз и механизмите за осигуряване на капацитет. Комитетът предостави на председателството политически насоки и даде указания за по-нататъшната работа.
4. Настоящият пети преработен текст, представен в документи 10605/23 и 10606/23, следва да послужи като основа за общия подход. Новият текст е отбелязан с **получер шрифт и подчертаване**, а заличеният – със [...]. Текстът от предишни промени спрямо първоначалното предложение е отбелязан с **получер шрифт**, а заличаването – със [...].

III. РАБОТА В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДРУГИ ОРГАНИ НА СЪЮЗА

1. В Европейския парламент водеща по двете досиета е Комисията по промишленост, изследвания и енергетика (ITRE). Докладчикът, определен за EMD, е Николас Гонсалес Касарес , член на ЕП (S&D, Испания), а за REMIT е Мария Да Граса Карвалю, член на ЕП (EPP, Португалия). Парламентът следва да приеме двата доклада през септември 2023 г.
2. Все още нито Европейският икономически и социален комитет, нито Европейският комитет на регионите е представил своето становище по това предложение.

IV. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА КОМПРОМИСНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛСТВОТО

1. Държавите членки подкрепиха начина, по който ориентационният дебат в Комитета на постоянните представители и обсъжданията в работна група „Енергетика“ бяха отразени в хода на работата по четирите преработени текста на двете предложения.
2. От съображения за правна сигурност и яснота членове 2 и 3 от предложениия регламент за пазара на електроенергия, с които се изменят директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944, ще бъдат отделени от този регламент и ще се превърнат в самостоятелна директива. Това е правна и техническа корекция, която не засяга разпоредбите на предложенията по същество.
3. Най-важните промени могат да се обобщят, както следва:

По отношение на EMD:

1. В член 7а от регламента продуктът за ограничаване на върховото потребление, който може да бъде възложен като обществена поръчка и задействан от държавите членки, за да се постигне намаляване на търсенето на електроенергия в часовете на върхово натоварване, е свързан с член 6ба от директивата, в който се урежда обявяването на криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз. Продуктът се ограничава до продължителността на кризата на цените съгласно член 6ба, параграф 2.

2. В член 7б от регламента данните от специалните измервателни уреди могат да се използват от операторите на преносни системи (ОПС) и операторите на разпределителни системи (ОРС) само със съгласието на крайния клиент. Когато даден краен клиент не разполага с монтиран интелигентен измервателен уред или когато интелигентният измервателен уред на краен клиент не предоставя необходимите данни за осигуряване на услуги за реакция на потреблението или за гъвкавост, ОПС и ОРС приемат данните от специалния измервателен уред, ако има такъв.
3. В член 8 от регламента към 1 януари 2026 г. времето на затваряне на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня е най-рано 30 минути преди реалното време. Регулаторният орган (НРО) на дадена държава членка обаче може да предостави дерогация от това изискване по искане на съответния ОПС, най-късно до 1 януари 2029 г., при условие че се представи оценка на въздействието и план за действие за съкращаване на времето за затваряне на пазара за междузонова преносна способност в рамките на деня до 30 минути. Тази дерогация може да бъде допълнително удължена с максимум три години, при условие че бъдат изготвени преработени план за действие и оценка на въздействието. Не по-късно от 1 януари 2032 г. времето на затваряне на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня става най-рано 30 минути.
4. Що се отнася до член 9 от регламента, изграждането на регионални виртуални центрове вече подлежи на оценка на въздействието. След тази оценка Комисията приема акт за изпълнение, с който се въвежда структурата на форуърдния пазар на Съюза, която се основава на регионални виртуални центрове и се подкрепя най-малко от дългосрочни права за пренос, издадени от ОПС. Този акт за изпълнение включва, наред с другото, методика за определяне на географския обхват на регионалните виртуални центрове и методика за изчисляване на референтните цени за регионалните виртуални центрове.
5. По отношение на член 19 от регламента беше пояснено, че компенсацията за намаления капацитет на междусистемните връзки за операторите на централи за производство на електроенергия от възобновяеми източници в морето в дадена морска пазарна зона се отнася до операторите на централи, пряко свързани с две или повече пазарни зони. Тази компенсация не надвишава общите приходи от претоварване, генерирани годишно по междусистемните връзки между съответните морски пазарни зони.

6. Съгласно член 19а от регламента държавите членки улесняват разпространението на споразуменията за закупуване на електроенергия (СЗЕ) чрез премахване на необоснованите пречки и непропорционалните или дискриминационни процедури или такси. Пояснено беше също така, че инструментите за насърчаване на използването на СЗЕ могат да включват, но не се ограничават до гарантирани от държавата гаранционни схеми по пазарни цени, частни гаранции или инструменти, обединяващи търсенето на СЗЕ.
7. Що се отнася до член 19б от регламента, беше пояснено, че двупосочните договори за разлика се прилагат за нови инвестиции, насочени към съществено модернизиране, увеличаване на капацитета или удължаване на жизнения цикъл на съществуващите съоръжения за генериране на електроенергия. За да се вземат предвид проектите, които понастоящем са в процес на разработване в държавите членки, е добавен подходящият преходен период, т.е. разпоредбите на този член ще се прилагат само за договори по схеми за пряко ценово подпомагане за нови инвестиции в генерирането на електроенергия, сключени три години след датата на влизане в сила на настоящия регламент. Преходният период за офшорните хибридни активи, свързани с две или повече пазарни зони, се определя на пет години. Що се отнася до разпределението на приходите, произтичащи от договори за разлика, точният баланс между предоставянето на гъвкавост на държавите членки и връщането на приходите на крайните клиенти е деликатен. Запазва се основното правило, че приходите се разпределят на крайните клиенти, но държавите членки могат да ги използват и за финансиране на разходите по схемите за пряко ценово подпомагане или инвестициите за намаляване на разходите за електроенергия за крайните клиенти. Делът от приходите, разпределени на крайните клиенти, които са предприятия, не надвишава комбинирания дял от потреблението на електроенергия на всички предприятия. Преразпределението също така не засяга правилата за държавна помощ, определени в членове 107 и 108 от ДФЕС. И накрая, включено е освобождаване за маломасштабни инсталации и демонстрационни проекти за енергия от възобновяеми източници.
8. По отношение на разпоредбите за гъвкавост в регламента:
- Като цяло връзките между разпоредбите за гъвкавост в членове 19в—19е бяха засилени и допълнително изяснени.

- В член 19в от регламента съдържанието на доклада относно необходимостта от гъвкавост на системата е допълнително уточнено и е пояснено, че друг орган или организация, определени от държава членка, различни от НРО, могат да приемат доклада и че те могат да поискат от ОПС и ОРС да предоставят информация. Докладът взема предвид оценката на адекватността на европейските ресурси и националните оценки на адекватността. В доклада допълнително се прави оценка най-малко на пречките пред гъвкавостта на пазара и се предлагат подходящи мерки за смекчаване.
- В член 19г от регламента индикативната национална цел понастоящем е за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, и се основава на доклада съгласно член 19в. Държавите членки могат също така да определят предварителни индикативни цели преди първото представяне на доклада.
- Съгласно член 19д от регламента държавите членки могат да прилагат схеми за подпомагане на гъвкавостта във връзка с неизкопаеми източници, състоящи се от плащания за наличния капацитет, когато инвестициите в гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници са недостатъчни за постигане на индикативната национална цел, посочена в член 19г. Това не изключва възможността държавите членки да постигнат индикативните си цели с други средства.

9. Що се отнася до механизмите за осигуряване на капацитет, държавите членки изразиха необходимостта от рационализиране на процедурата за одобряването. В отговор на опасенията на държавите членки беше добавена клауза за преразглеждане, така че Комисията да представи подробен доклад — не по-късно от един месец след влизането в сила на настоящия регламент, за оценка на възможностите за рационализиране и опростяване на процесите по глава IV. В този контекст Комисията изисква от Агенцията да измени методиката за оценка на адекватността на европейските ресурси по целесъобразност. Освен това, не по-късно от три месеца след влизането в сила на настоящия регламент Комисията представя предложения с оглед опростяване по целесъобразност на процеса за оценка на механизмите за осигуряване на капацитет.

10. Отново във връзка с механизмите за осигуряване на капацитет, в хода на преговорите държавите членки поискаха да се премахне временният характер и позоваването на механизмите за осигуряване на капацитет като крайна мярка. Независимо от необходимостта от ограничаване на нарушенията на конкуренцията и вътрешния пазар, в предложените текстове се признава, че механизмите за осигуряване на капацитет могат да играят важна роля за гарантиране на адекватността на ресурсите, по-специално по време на прехода към система без въглеродни емисии. В този смисъл с текста се въвежда възможност да бъде поискано от Комисията ограничено удължаване на дерогациите от допустимите стойности за емисиите на CO₂ в механизмите за осигуряване на капацитет във връзка с проблеми на сигурността на доставките.
11. В член 64 от регламента, член 66 от директивата и съображение 53б на Естония, Латвия и Литва се предоставят нови дерогации по отношение на балансиращите им пазари. Тъй като те зависят от руската синхронна зона за управление на честотата, прибалтийските държави не са били в състояние да развият свой собствен функциониращ балансиращ пазар. Руската агресивна война увеличи риска за сигурността на доставките за прибалтийските държави. Следователно, за да се даде възможност да развият свой собствен балансиращ пазар и да се свържат с континентална Европа, прибалтийските държави ще бъдат освободени за определен период от някои изисквания, приложими към съществуващите балансиращи пазари.
12. С член 66 и съответното съображение 53ж се въвеждат дерогации от член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 за Кипър, докато преносната система в Кипър не бъде свързана с преносните системи на други държави членки чрез междусистемна връзка.
13. Що се отнася до разпоредбите относно потребителите в директивата:
- Съображение 46 пояснява, че клиентите следва да имат право да разполагат с повече от една точка на измерване и фактуриране, обхванати от единната точка на свързване за техните обекти. В това отношение на държавите членки е предоставена по-голяма гъвкавост при определянето на тези правила на национално равнище. Освен това е добавена възможността за използване на интелигентни измервателни системи, които могат да обхващат пряко повече от една точка на измерване.

- В член 11а и съображение 44 се добавя, че държавите членки могат да освобождават доставчиците, които предлагат само договори с динамична цена, от задължението да предлагат договори с фиксирана цена и фиксиран срок, при условие че това не оказва отрицателно въздействие върху конкуренцията и запазва достатъчен избор от договори с фиксиран срок и фиксирана цена.
- В член 15а и съображение 51 относно споделянето на енергия бяха изяснени отговорностите за балансиране между активните клиенти. Освен това всички изложени права и задължения на потребителите се прилагат за крайните клиенти, участващи в схеми за споделяне на енергия. Беше пояснено още, че концепцията за споделяне на енергия не засяга приложимите национални правила за лицензиране на доставчиците.
- В член 27а и съображение 48 е пояснено, че директивата не засяга съществуващите схеми за доставчици от последна инстанция. В този смисъл, когато държава членка вече е определила доставчик от последна инстанция преди влизането в сила на директивата, не е необходимо да се провежда нова процедура за определяне на доставчик от последна инстанция. Освен това е възможно доставчик от последна инстанция да бъде определен преди или в момента на настъпване на неплатежоспособността на доставчика.

- В член 66а и съображение 53 на Съвета беше дадена по-голяма процедурна свобода да решава кога възниква криза на цените на електроенергията. Съветът, като действа по предложение на Комисията, следва да определи с решение за изпълнение кога е налице криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз, като в решението следва също да се уточни срокът му на действие, който е максимум една година. Що се отнася до задействащите фактори, критериите за пазара на едро като цяло са запазени съгласно предложението на Комисията, но е въведена възможност периодите на необичайни цени да се изключват при изчисляването на много високи цени. В същото време в критериите за пазара на дребно беше въведена по-голяма гъвкавост отчасти чрез въвеждането на диапазон за равнището на рязко увеличение на цените на дребно на електроенергията и отчасти чрез намаляване от шест на три месеца на прогнозната оценка за това колко време се очаква тези цени да се задържат. Най-накрая, добавя се механизъм за удължаване на кризите на цените на регионално равнище или на равнището на целия Съюз, което ще бъде предмет на оценка от страна на Комисията и на предложение на Комисията.
- Що се отнася до срока за транспониране на директивата, общото правило за шест месеца се запазва в съответствие с предложението на Комисията. Въпреки това, за член 4 е въведен срок от двадесет и четири месеца във връзка със свободния избор на доставчик, както и за член 15а – във връзка със споделянето на енергия, с цел да се улеснят процесите на прилагане в държавите членки.

По отношение на REMIT:

- а) В член 2, точка 20а и в съображение 10 по искане на няколко делегации беше включено определение за „регистър на нарежданията“ с цел допълнително уточняване на предложението.
- б) В членове 4а и 9а и в съображения 11 и 12 относно платформите за вътрешна информация (ПВИ) и регистрираните механизми за докладване (РМД) беше добавено, че Агенцията следва да има правомощието да отнема лиценза в определени случаи. Освен това на Комисията беше предоставено правомощието да приема актове за изпълнение с цел допълнително поясняване на прилагането на разпоредбите относно РМД и ПВИ. Впоследствие тези членове ще се прилагат само след като Комисията приеме съответните актове за изпълнение.
- в) В член 9 и съображение 18а изискването към участниците на пазара в Съюза, които пребивават постоянно или са установени в трета държава, е променено. Сега от тези участници на пазара се изисква да определят представител в държавата членка, в която извършват дейност, вместо да декларират офис, за да се осигури по-голяма яснота на държавите членки.
- г) Що се отнася до член 13, ACER може да упражнява правомощията си в юрисдикцията на държавите членки, освен ако националният регулаторен орган възрази на основание, че официално е започнал или провежда разследване по същите факти или вече е провел разследване по същите факти и е установил наличието или липсата на нарушение. Преди да процедира по този начин, ACER информира националния регулаторен орган и другите заинтересовани органи. ACER може да упражнява правомощията си, когато националният регулаторен орган не предприема необходимите мерки, за да изпълни искането на ACER в случаите с трансгранично въздействие. След приключване на разследването ACER изготвя доклад за разследването, в който излага своите констатации.

- д) В член 13 се добавя, че Агенцията може да упражнява своите правомощия, без да се засяга параграф 3а, ако компетентният национален регулаторен орган поиска от нея да упражни правомощията си по отношение на актове с трансгранично въздействие.
- е) В член 13а, отнасящ се до проверките на място от страна на ACER, беше пояснено, че те се подготвят и провеждат в тясно сътрудничество и координация с националните органи. Правомощията за извършване на проверки на място от страна на ACER бяха допълнително уточнени, за да се осигури по-голяма яснота. Добавя се също, че проверките на място в частни помещения не могат да се извършват без предварително разрешение от съдебен орган.
- ж) Член 13в относно процесуалните гаранции за разследванията на ACER – те бяха засилени чрез подробно описание на правото на лицата, обект на разследване на Агенцията, да коментират засягащите ги факти, преди ACER да приеме доклада за разследването по член 13.
- з) В член 16б беше пояснено, че насоките и препоръките на Агенцията са необвързващи и че Агенцията няма да може да публикува информация дали даден национален регулаторен орган не спазва насоките или препоръките.
- и) В член 18 и съображение 18 са направени промени, за да се гарантира по-последователно прилагане на административните глоби във всички държави членки. За да се постигне това, е включен списък с критерии за определяне на тези административни глоби и на тяхното равнище. Освен това на държавите членки беше предоставена по-голяма гъвкавост чрез въвеждането на възможност за определяне на по-ниски глоби, които да се определят за всеки отделен случай. Бяха добавени и процедури за случаите, в които правната система на дадена държава членка не предвижда административни глоби.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

1. Предвид посоченото по-горе Съветът се приканва да разгледа компромисните текстове на председателството, изложени в документи 10605/23 и 10606/23, да намери решение на всички нерешени въпроси, които могат да възникнат по време на заседанието, и да постигне съгласие по общия подход на Съвета с оглед на предстоящите преговори с Европейския парламент.
-